

HENRYK POBOŻNY. ŚWIADECTWO, KTÓRE TRWA I PRZEMAWIA

ROZPOCZĘCIE PROCESU BEATYFIKACYJNEGO ŚWIADCZY O TYM, ŻE TRWA DO DZISIAJ PAMIĘĆ O HENRYKU POBOŻNYM – SYNU HENRYKA I BRODATEGO ORAZ JADWIGI Z ANDECHS-MERAN, PÓŹNIEJSZEJ ŚWIĘTEJ, MĘŻU KSIĘŻNEJ ANNY ŚLĄSKIEJ, OJCU ICH 12 DZIECI, KTÓRY ZGINĄŁ Z RĄK MONGOŁÓW NA LEGNICKIM POLU 9 KWIETNIA 1241 r.

FOT. DIECEZJA LEGNICA.PL

Pierwsza publiczna sesja z procesu beatyfikacji Henryka II Pobożnego, czerwiec 2021 r.

Biskup legnicki Zbigniew Kiernikowski rozpoczął proces beatyfikacyjny księcia Henryka II Pobożnego. Miało to miejsce 5 czerwca 2021 r. w bazylice kolegiackiej im. św. Jadwigi Śląskiej w Legnickim Polu, gdzie odprawiona została uroczysta msza św. w intencji wyniesienia na ołtarze sługi Bożego Henryka Pobożnego jako

**STANISŁAW
ANDRZEJ
POTYCZ**

męczennika za wiarę, oraz w Muzeum Bitwy Legnickiej, gdzie zostały ogłoszone składy Trybunału Beatyfikacyjnego i Ko-

misji Historycznej. Wcześniej postulatorem procesu został ustanowiony ks. prof. Bogusław Drożdż.

Czczyć na wieki pamięć Henryka Pobożnego

Wielu klasztorach już w XIII w. czczono pamięć Henryka Pobożnego modłami i nabożeństwami, jakie przysługują

tylko świętym, o czym świadczy zalecenie opata Piotra zapisane w „Księdze Henrykowskiej” (ok. 1270 r.), aby na wieki czcić pamięć księcia: „we wspominkach [...] modlitwach i nabożeństwach żałobnych”. Profesor Franciszek Antoni Marek w jednym ze swoich wykładów („Śladami Henryka Pobożnego i księżnej Anny”, red. S.A. Potycz, Legnica 2015, s. 153) zauważa, że treść i forma tego zalecenia pozwalają domniemywać, iż opisany sposób czczenia pamięci księcia nie miał wyłącznie charakteru lokalnego, klasztornego, lecz stanowił realizację postulatów wyższych władz Kościoła.

Natomiast biskup legnicki Zbigniew Kiernikowski, zwracając się w liście z 28 września 2015 r. do Konferencji Episkopatu Polski o zgodę na rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego księcia, napisał: „Godna zauważenia jest zainaugurowana w konwencie wrocławskich franciszkanów kultywowana tradycja, trwająca do czasów reformacji, a związana ze sprawowaniem Eucharystii w rocznicę śmierci Henryka II Pobożnego – była to uroczyste celebrowana msza św. na miejscu pochówku księcia”. To tylko dwa z licznych przykładów modlitewnej pamięci o poległym władcy na przestrzeni wieków.

Współczesna pamięć o księciu

Pamięć o nim jest także żywa w czasach współczesnych. Zabiegają o Boże łaski za jego wstawiennictwem i wypraszają dla niego chwałę błogosławionego w Kościele liczni wierni, w tym wspólnoty świeckich, np. Duszpasterstwo Ludzi Pracy '90 w Legnicy, powstałe 9 kwietnia 1990 r. w rocznicę męczeńskiej śmierci księcia, Fraternia Piastowska we Wrocławiu – bractwo osób świeckich założone w 2002 r., czy istniejące od 9 kwietnia 2015 r. Stowarzyszenie Sióstr i Braci Henryka Pobożnego (Bractwo Henryka Pobożnego), stanowiące wspólnotę wiernych, świeckich i duchownych, pochodzących z różnych stron Polski, którzy za wzór duchowy przyjęli postawę i wartości reprezentowane przez księcia oraz jego małżonkę. Członkowie Bractwa modlą się przede wszystkim w Legnicy, która jest ich siedzibą, oraz w bazylice kolegiackiej św. Jadwigi Śląskiej w Legnickim Polu. Ale modlili się także w klasztorze ss. Urszulanek Unii Rzymskiej we Wrocławiu przy grobie księżnej Anny Śląskiej oraz w katedrze eparchii wrocławsko-gdańskiej Ukraińskiego Kościoła

Grekokatolickiego pw. św. Wincentego i św. Jakuba we Wrocławiu, dawnym kościele Franciszkanów ufundowanym przez książęcą parę, w którym książę został pochowany i w którym jego szczątki znajdowały się do 1941 r. W tym ostatnim spotkaniu udział wzięło duchowieństwo rzymskokatolickie i grekokatolickie oraz wierni obydwu tych obrządków.

Wiele osób, w tym wspólnota Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90, w prośbach o wyniesienie księcia do chwały ołtarzy wykorzystuje specjalnie napisaną w tym celu w 2011 r. przez ks. Bogusława Drożdża „Modlitwę za wstawiennictwem

wicach, dowiedziała się wtedy o Henryku Pobożnym i koniecznie chciała przyjechać do Legnicy i Legnickiego Pola. Zamiar ten zrealizowała podczas następnego pobytu w Polsce, w sierpniu 2017 r., kiedy trzy dni spędziła w Legnicy. Odwiedziła wtedy również Legnickie Pole, Krzeszów i Wrocław.

Książę na obrazach...

Pamięć o Henryku Pobożnym przetrwała do dzisiaj także w dziełach sztuki. Wiele z nich to dzieła malarskie, np. obraz z 1730 r. nieznanego autora ze szkoły

HENRYK POBOŻNY OD WIEKÓW CIESZY SIĘ OPINIĄ ŚWIĘTOŚCI JAKO MĘCZENNIK, KTÓRY ODDAŁ ŻYCIE W OBRONIE WIARY

sługi Bożego Henryka Pobożnego” przeznaczoną do prywatnego odmawiania. Warto przytoczyć jej fragment: „Dzięki Twej łasce książę Henryk stanął w obronie chrześcijaństwa, przeciwstawiając się hordom tatarskim ze Wschodu, a oddając swe życie za wiarę, poprzez męczeńską śmierć dał przykład miłości do Jedynego Zbawiciela Jezusa Chrystusa i Jego Kościoła”.

Za granicą też pamiętają

Zainteresowanie osobą Henryka Pobożnego wyrażają również osoby mieszkające w Chorwacji, na Filipinach, w Indiach, Malezji, na Maltzie, w Pakistanie, na Tajwanie, w USA i we Włoszech. Czynią to w korespondencji e-mailowej i listownej, kierowanej na adresy podane na portalach Duszpasterstwa i Bractwa, w której najczęściej pytają o jego relikwie. Zauważyć w tym miejscu należy, że na razie nie można mówić o relikwiach księcia, bo nie jest on jeszcze ani błogosławionym, ani świętym, a jego doczesne szczątki znajdują się prawdopodobnie w Muzeum Antropologicznym w Berlinie.

Ciekawym przykładem zainteresowania postacią księcia za granicą jest młoda Chinka z Tajwanu, która przyjechała do Polski w 2016 r. na Światowe Dni Młodzieży w Krakowie. Od jednego z członków Bractwa, który wraz z żoną gościł wówczas ją i dwie jej koleżanki w Kato-

Michała Willmanna, znajdujący się w kościele urszulanek pw. św. Klary i św. Jadwigi we Wrocławiu, który przedstawia Henryka Pobożnego jako świętego, z głową ozdobioną świetlistą aureolą, obok której umieszczono napis „S. Henricus Fundator” (litera „S.” oznacza tutaj wyraz „Sanctus” – „Święty”). W kościele tym znajduje się także obraz tego samego autora, przedstawiający księżnę Annę Śląską z głową ozdobioną świetlistą aureolą, obok której znajduje się inskrypcja z literą „B” (skrót od „Beatus” – „Błogosławiony”).

Z innych odniesień malarskich do postaci księcia warto odnotować: „Kodeks lubiński” (1353) – rękopis z legendą obrazową o św. Jadwidze, w tym z wątkami o bohaterskiej śmierci księcia i z jego postacią unoszoną do nieba (The J. Paul Getty w Malibu – USA); „Tablicę Bernardyńską” (1430) – ze scenami bitwy i męczeńskiej śmierci księcia, namalowaną dla konwentu wrocławskich franciszkanów (Muzeum Narodowe w Warszawie); „Kodeks harburski” (połowa XV w.) – z dwiema kolorowymi miniaturami przedstawiającymi zranienie księcia na polu bitwy i ścięcie go w obozie mongolskim (Biblioteka Uniwersytecka w Augsburgu); obraz pędzla Johanna Jacoba Eybelwiesera (1723) – przedstawiający Henryka Pobożnego w zbroi i czerwonym płaszczu, podszytym gronostajem, na tle bitwy pod Legnicą (Muzeum >>

FOT. SELF-PHOTOGRAPHED/WIKIPEDIA

» Historyczne we Wrocławiu; obraz pędzla Johanna Franza de Backera (1730) i freski pracowni Cosmasa Damiana As-sama (1733) – przedstawiające scenę odnalezienia przez św. Jadwigę zwłok Henryka Pobożnego (bazylika w Legnickim Polu); rysunek Aleksandra Lessera (1884) – także z motywem odnalezienia przez św. Jadwigę zwłok syna (Muzeum Historyczne we Wrocławiu); obrazy Jana Matejki „Wyjazd Henryka Pobożnego z Legnicy” z 1865 r. (Muzeum Narodowe w Poznaniu) i „Klęska Lignicka – Odrodzenie”, namalowany w l. 1888–1889 (Muzeum Narodowe w Warszawie); obraz Andrzeja Boja Wojtowicza z 2019 r. przedstawiający postać Henryka Pobożnego (Muzeum Miedzi w Legnicy).

...i w innych dziełach sztuki

Liczne są również niemalarskie odniesienia artystyczne do postaci Henryka Pobożnego, np. płyta nagrobna księcia (druga połowa XIV w.) – z motywami eksponującymi jego czyn w kategoriach miles Christi, czyli krzyżowca, który poniósł śmierć w walce z poganami, jednak nadal żyjącego i triumfującego na płaszczyźnie życia duchowego oraz moralnego, w której to konwencji średniowieczni artyści ukazywali postacie świętych męczenników (Muzeum Narodowe we Wrocławiu); spektakl muzyczno-literacki wystawiony we wrześniu 1724 r. przez uczniów gimnazjum przy kościele św. Marii Magdaleny we

Wrocławiu, opisany w druku okolicznościowym wydany przez Oficynę Baumanna we Wrocławiu, z którego wynika, że spektakl był poświęcony Henrykowi Pobożnemu i jego bohaterskiej śmierci w bitwie z Tatarami, a autor utworu traktuje księcia jako świętego; dwa witraże (1902–1908) znajdujące się w kościele pw. Najświętszej Marii Panny w Legnicy; witraż według projektu Stanisława Wyspiańskiego – przedstawiający księcia, prace nad którym rozpoczął w 1899 r. w ramach wielkiego cyklu witrażowego, w którym zamierzał umieścić (w oknach katedry wawelskiej) przedstawienia legendarnych postaci: Lecha, Wandy i Piaśta, oraz historycznych: Bolesława Śmiałego, bp. Stanisława ze Szczepanowa, Kingi, Henryka Pobożnego i Kazimierza Wielkiego, ale z zaplanowanych wykonał tylko cztery kartony witrażowe z postaciami Wandy, Kazimierza Wielkiego, św. Stanisława i Henryka Pobożnego, z których zrealizowano – dopiero w latach 2005–2007 – trzy ostatnie i umieszczono je w Pawilonie Wyspiańskiego w Krakowie; dwa witraże w katedrze wrocławskiej (1951–1956) – na jednym z nich książę umieszczony jest wśród patronów katedry i miasta Wrocławia.

Wiele jest także dzieł pisanych nawiązujących do postaci Henryka Pobożnego. Oprócz już wspomnianych „Księgi Henrykowskiej”, „Kodeksu lubińskiego” i „Kodeksu harburskiego”, warto przywołać: „Żywoty świętych” ks. Piotra Skargi (1579) ze wzmiankami o Henryku Poboż-

nym jako osobie świętobliwej, która zginęła w obronie chrześcijaństwa; rapsod „Henryk Pobożny pod Lignicą” autorstwa Stanisława Wyspiańskiego (1900–1902), w którym poeta koronował bohatera utworu na króla Polski i zapowiedział, że zostanie on świętym; powieść „Legnickie Pole” Zofii Kossak-Szczuckiej (1930); powieść „Psy Tartaru” (2010) Tomasa Łysiaka (trzecia część jego trylogii „Kroniki szalbierskie”), której najważniejszą postacią jest Henryk Pobożny ginący w obronie chrześcijańskiego świata.

Henryk Pobożny od wieków jest otaczany kultem prywatnym. Cieszy się on bowiem opinią świętości jako męczennik, który oddał życie w obronie wiary chrześcijańskiej. Jego świadectwo ciągle trwa i przemawia, na co pięknie zwrócił uwagę Stanisław Wyspiański we wspomnianym rapsodzie: „Nad rdzewiejące bojowe oręża ostanie wieczność ran świadectwo żywe”. Rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego sługi Bożego Henryka Pobożnego pozwala mieć nadzieję, że w nieodległej przyszłości zostanie on uznany za błogosławionego, a potem – być może – kanonizowany. Gdy tak się stanie, spełni się przepowiednia Stanisława Wyspiańskiego:

„Naród zakrzyknął cały: »On zmógł chana! On święty polski«”.

Więcej informacji o Henryku Pobożnym i jego procesie beatyfikacyjnym można znaleźć na stronie Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90: www.dlp90.pl.